

и сродници, и ближни, и приятели. Ний съ Фотинова и съ още нѣкои българи, които се учеха тогава въ Атина, често разисквахми, прѣспирахми се, но доводитѣ имъ не бѣха въ състояние да ме свѣстятъ, да събудятъ въ менъ народното чувство и народната гордостъ, които бѣха задавени отъ великата гърцка идея, на която азъ бѣхъ станалъ робъ. Братъ ми, праха на когото е въ гроба тукъ прѣдъ насъ, ми пишеше отъ Охридъ на матерния ми езикъ съ гърцки букви, но азъ никога не се сѣтихъ да попитамъ себе си какъвъ е тоя езикъ, на който говорятъ въ родното ми отечество, на който говорихъ и азъ, и него да си приведа въ доказателство, че народността ми не е гърцка. По-послѣ, същия ми тоя братъ често ме осаждаше въ писмото си, че съмъ забравилъ отечеството си, но азъ въ своята фантазия го прощавахъ, като си мислехъ, че това произлиза отъ неговото невѣжество. Признание българската народностъ азъ наричахъ невѣжество. Следъ двѣ-три години Фотиновъ остави Атина, азъ свършихъ наукитѣ си и се прѣдадохъ на работа въ полето на великата идея. Нѣколко години послѣ се въздигна църковния български въпросъ, борбата постепенно се захващаше, започна да се пѣди гърцкия езикъ изъ българскитѣ църкви и училища, Охридъ се повдигна противъ гърцкия владика, дълго се бори и най-послѣ излѣзе побѣдителъ; братъ ми писа, че Охридчани се молятъ и учатъ вече на езика си и ме призоваваше да да имъ бѣда полезенъ, да се боримъ заедно, но азъ го осъдихъ, осъдихъ всичкитѣ си съотечественници и останахъ вѣренъ на гърцката идея. И какви не прѣстапни статии съмъ писалъ тогава противъ съотечественницитѣ си и въобще противъ българското дѣло. Да ме прости Господъ, защото бѣхъ заблуденъ!

„Тѣй или иначе, по нето другаруването ми съ Фотинова, нето борбата и събуждането на съотечественницитѣ ми можа да събуди въ менъ народното чувство.

„Прѣди още разгоряването на църковния български въпросъ, менъ се случи да отида въ Смирна. Знаете, тоя градъ се счита отъ гърцитѣ за азиатска столица на еллинизма. Тамъ имаше единъ святогорски духовникъ отъ българска народностъ. Ахъ, какъ бѣше името му пуста старостъ, всичко забрави Аганий, Нектарий, Кесарий, такъвъ бѣше пѣщо. Много добъръ старецъ бѣше той. Въослѣдствие, слѣдъ разрѣшение църковния въпросъ, го видяха въ Цариградъ да го направятъ владика и той ходи, но не знамъ защо не прие тоя санъ. Азъ се запознахъ съ него